

Ed. **503. Frumvarp til laga** [247. mál]
um Rafmagnseftirlit ríkisins.

(Lagt fyrir Alþingi á 100. löggjafarþingi 1978—79.)

1. gr.

Eftirlit af hálfu ríkisins með vörnum gegn hættu og tjóni af raforkuvirkjum skal vera í höndum stofnunar, er nefnist Rafmagnseftirlit ríkisins.

Skal Rafmagnseftirlit ríkisins rekið sem sjálfstæð stofnun með sérstöku reikningshaldi.

Rafmagnseftirlit ríkisins heyrir undir ráðherra þann, sem fer með orkumál.

2. gr.

Ráðherra skipar og ræður starfsmenn stofnunarinnar, að tengnum tillögum rafmagnseftirlitsstjóri ríkisins.

Rafmagnseftirlitsstjóri skal veita stofnuninni forstöðu og jafnframt vera ráðunautur ráðherra um allt, sem að lögum þessum lýtur.

Ráðherra setur rafmagnseftirlitsstjóra erindisbréf.

3. gr.

Ráðherra skipar framkvæmdastjóra Rafmagnseftirlits ríkisins. Nefnist hann rafmagnseftirlitsstjóra.

4. gr.

Raforkuvirki, hvort heldur til vinnslu, umbreytingar, flutnings eða nýtingar raforku, með svo hárrí spennu, þeim straumstyrk eða þeirri tíðni, að lífshætta eða hætta á heilsutjóni eða eignatjóni geti stafað af, skulu vera þannig úr garði gerð, notuð, haldið við og eftir þeim lítið, að hætta af þeim verði svo lítil sem við verður komið.

5. gr.

Raforkuvirki mega ekki hafa í för með sér hættu fyrir eignir manna eða hættu á truflunum á starfrækslu virkja, sem fyrir eru. Sé unnt að afstýra slíkum truflunum með öryggisráðstöfunum, skulu þær gerðar á kostnað eiganda hinna nýju virkja. Þó má skylda eiganda hinna eldri virkja til að bera nokkurn hluta kostnaðarins, ef framkvæmd öryggisráðstafana er til verulegra hagsbóta fyrir starfrækslu þeirra framvegis. Svo má og ákveða, að eigandi eldri virkja skuli kosta að nokkru eða öllu leyti þær öryggisráðstafanir, sem framvegis verða hluti af hans virkjum og hans eign, ef þær eru nauðsynlegar sökum þess, að hin eldri virki hafa verið ófullkonnari

eða miður trygg en venja er til eða krafist verður um ný virki á þeim tíma þegar ráðstafanirnar koma til framkvæmda.

Rafmagnseftirlitsstjóri sker úr ágreiningi um:

- a. hvort raforkuvirki hafa í för með sér hættu fyrir eignir manna eða hættu á truflunum við starfrækslu eldri virkja,
- b. hvaða öryggisráðstafanir skuli framkvæma til að afstýra slíkum hættum og truflunum,
- c. hver eigi að koma þeim í verk og
- d. hvort, og að hve miklu leyti, eigandi hinna eldri virkja skuli taka þátt í kostnaðinum við þær.

Úrskurði rafmagnseftirlitsstjóra má áfrýja til ráðherra.

Áfrýjun frestar ekki framkvæmd aðkallandi öryggisaðgerða.

6. gr.

Rafmagnseftirlit ríkisins skal ætíð hafa óhindraðan aðgang að þeim raforkuvirkjum, sem það hefur eftirlit með, og rétt til að gera þær athuganir og rannsóknir, er það telur nauðsynlegar. Því er heimilt að kanna tæki og aðra hluta raforkuvirkja hjá verslunum, framleiðendum og öðrum, er hafa þau til sölu eða leigu.

Rafmagnseftirlitið getur hvenær sem er tekið í sína vörslu eða innsiglað viðurkenningarskyld tæki og aðra hluta raforkuvirkja, sem ekki eru færðir til prófunar í tæka tíð eða ástæða er til að ætla, að notaðir verði án heimildar Rafmagnseftirlitsins.

7. gr.

Ráðherra setur í reglugerð um raforkuvirki ákvæði til varnar gegn hættu og tjóni af þeim og til varnar gegn truflunum á starfrækslu virkja, sem fyrir eru eða síðar kunna að koma.

Í reglugerð skal setja ákvæði um:

- a. Gerð, setningu og starfrækslu raforkuvirkja og annarra mannvirkja, sem sett eru eða notuð svo nálægt raforkuvirkjum, að tjón, hætta eða tilfinnanleg truflun geti stafað af.
- b. Takmörkun á eða bann við innflutningi, sölu og notkun tækja og einstakra hluta raforkuvirkja, sem fullnægja ekki settum skilyrðum.
- c. Skyldu til þess að gefa skýrslu um raforkuvirki, sem fyrir hendi eru, um ný virki og aukningu eldri virkja, svo og að hlíta fyrir mælum ráðherra um rannsókn á slíkum virkjum.
- d. Eftirlit með raforkuvirkjum af hálfu ríkisins, þar með talið eftirlit með innflutningi og sölu raforkuvirkja og hluta þeirra og með smíði þeirra innanlands. Má ákveða, að raforkuvirki, hlutar þeirra og efni til þeirra skuli merkt sérstöku viðurkenningarmerki. Er engum heimilt að nota merkið nema með leyfi Rafmagnseftirlits ríkisins og eftir þeim reglum, sem það setur um notkun þess.
- e. Prófun og viðurkenningu raffanga, sem flutt eru til landsins eða smíðuð innanlands.
- f. Löggildingu til rafvirkjunarstarfa og um menntun og hæfni eftirlitsmanna með raforkuvirkjum.
- g. Skyldu stjórnna rafveitna til að hafa eftirlit með því, að rafmagnslagnir og tæki, sem notuð eru í sambandi við rafveitur þeirra, brjóti eigi í bága við ákvæði laga og reglugerða, og um heimild handa Rafmagnseftirliti ríkisins, eða rafveitum í umboði þess, að láta stöðva um stundarsakir starfrækslu raforkuvirkja og loka fyrir rafstrauminn hjá einstökum mönnum eða fyrirtækjum, sem hlíta ekki ákvæðum reglugerðarinnar, svo og að taka löggildingu um lengri eða skemmri tíma af þeim, sem hafa gerst brotlegir við reglugerðina.
- h. Ábyrgð eigenda, umráðamanna og notenda raforkuvirkja á ástandi og meðferð þeirra.

- i. Í reglugerð skal einnig setja ákvæði um hönnun og frágang raforkuvirkja með tilliti til umhverfis, endurbætur á raski við nýlagnir og samstarf við náttúruverndaraðila þar að lútandi.
- j. Í reglugerð má einnig setja ákvæði um fræðslu og upplýsingar til almennings um hættur af rafmagni og leiðir til að verjast þeim.

8. gr.

Undanþegin eftirliti Rafmagnseftirlits ríkisins eru raforkuvirki í farartækjum, svo sem skipum, bifreiðum og flugvélum.

Ef ágreiningur verður um, hvort tiltekin raforkuvirki falla undir Rafmagnseftirlit ríkisins eða ekki, sker ráðherra úr.

9. gr.

Til rekstrar Rafmagnseftirlits ríkisins skal fjár aflað á eftirfarandi hátt:

1. Eigendur raforkuvera og rafveitna skuli árlega greiða til Rafmagnseftirlits ríkisins gjald allt að 1.5% af heildartekjum þeirra af raforkusölu og leigu mælitækja, að frádregnu andvirði aðkeyptrar raforku, söluskatti og verðjöfnunargjaldi. Ef eigandi raforkuvers notar sjálfur alla þá orku, sem þar er unnin, eða verulegan hluta hennar, og hún er ekki mæld eða verðlögð eða ekki er vitað um tekjur af raforkusölu, skal hann greiða gjald af áætlaðri notkun.
2. Fyrir eftirlit með uppsetningu nýrra raforkuvirkja skal eftirlitinu greiðast kostnaður þess.
3. Þeir, sem flytja inn til landsins eftirlitsskyld rafföng og hluta þeirra eða framleiða þau innanlands, greiði til eftirlitsins gjald, sem miðast við innkaupsverð þeirra eða söluverð þeirra frá innlendum framleiðanda. Má gjald þetta nema allt að $\frac{3}{4}$ % af verðinu.
4. Sérstök prófunar- og skrásetningargjöld af slíkum eftirlitsskyldum rafföngum.

Ráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um gjöld þessi. Heimil er stöðvun á rekstri og notkun virkjanna, ef gjaldið er ekki greitt á réttum gjalddaga.

10. gr.

Með dómi er heimilt að gera upptæk þau rafföng, sem framleidd eru, seld, afhent eða notuð andstætt öryggisfyrirmælum Rafmagnseftirlits ríkisins.

11. gr.

Öll gjöld samkvæmt lögum þessum má taka lögtaki á kostnað gjaldanda.

12. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum.

13. gr.

Nánari ákvæði um framkvæmd þessara laga skal setja í reglugerð.

14. gr.

Með mál út af brotum á lögum þessum og reglugerðum samkvæmt þeim skal farið að hætti opinberra mála.

15. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, jafnframt fellur úr gildi VI. kafli orkulaga nr. 58 29. apríl 1967 um varnir gegn hættu og tjóni af raforkuvirkjum og eftirlit með þeim.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Þann 17. janúar 1977 skipaði þáverandi iðnaðarráðherra, Gunnar Thoroddsen, nefnd til að endurskoða orkulög og gera tillögur um heildarskipulag og yfirstjórn orkumála. Í nefnd þessa voru skipaðir: Aðalsteinn Guðjohnsen, formaður Sambands ísl. rafveitna; Gísli Blöndal, hagsýslustjóri; Helgi Bergs, formaður stjórnar Rafmagnsveitna ríkisins; Jakob Björnsson, orkumálastjóri; Magnús Guðjónsson, framkvæmdastjóri Sambands ísl. sveitarfélaga; Páll Flygenring, ráðuneytisstjóri; Steingrímur Hermannsson, framkvæmdastjóri Rannsóknaráðs ríkisins; Þorvaldur Garðar Kristjánsson, formaður Orkuráðs, og var hann jafnframt formaður nefndarinnar.

Nefndin skilaði í október 1978 tillögum til iðnaðarráðuneytisins, m. a. um frumvarp til orkulaga, frumvarp um Jarðboranir ríkisins og frumvarp um Rafmagnseftirlit ríkisins. Um þær tillögur var full samstaða í nefndinni.

Nefndaráliðið var sent alþingismönnum og ýmsum fleiri aðilum og óskað ábendinga um efni þess. Varðandi Rafmagnseftirlitið hárust ráðuneytinu nokkrar tillögur og athugasemdir, m. a. frá starfsmönnum Rafmagnseftirlitsins. Var yfir þær farið á vegum ráðuneytisins og gerðar nokkrar breytingar á frumvarpsdrögum þeim, sem nefndin hafði gert tillögur um, en meginstofninn er að mestu óbreyttur.

Í tillögum sínum hafði nefndin m. a. hliðsjón af hugmyndum og tillögum, sem starfshópur innan Rafmagnseftirlits ríkisins hefir sett fram um skipulag og framkvæmd eftirlits með orkuvirkjum, en hann starfaði á árunum 1976—1977.

Í frumvarpi þessu er sú megin efnisbreyting, að Rafmagnseftirlit ríkisins er tekið undan Orkustofnun, sem hefir haft yfirumsjón með eftirliti af hálfu ríkisins með því, að fullnægt sé ákvæðum laga um varnir gegn hættu og tjóni af raforkuvirkjum. Þykir þetta umsjónarstarf ekki lengur eiga heima í verkahring Orkustofnunar og ekki samræmast breytingum, sem fyrirhugað er að gera á starfsemi hennar.

Sú formbreyting felst í frumvarpi þessu, að nú er gert ráð fyrir sérlögum um Rafmagnseftirlit ríkisins, en ákvæði um þau efni hefur verið að finna í almennum orkulögum.

Athugasemdir við einstakar greinar.

Um 1. gr.

Efnislega óbreytt frá núgildandi lögum.

Um 2. gr.

Hér er að finna þá breytingu frá núgildandi lögum, að gert er ráð fyrir, að ráðherra skipi rafmagnseftirlitsstjóra, en í núgildandi lögum gerir Orkustofnun tillögur til ráðherra um skipun hans.

Um 3. gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 4. gr.

Greinin er óbreytt frá núgildandi lögum.

Um 5. gr.

Hér er m. a. kveðið á um vald rafmagnseftirlitsstjóra til að ákveða um tiltekin efni, jafnframt því, að tekið er fram, að þessum ákvörðunum megi áfrýja til ráðherra. Þó hér sé um breytta framsetningu að ræða frá núgildandi lögum, er grein þessi efnislega óbreytt frá því, sem verið hefir.

Um 6. gr.

Óbreytt frá núgildandi lögum.

Um 7. gr.
Efnislega óbreytt frá núgildandi lögum.

Um 8. gr.
Óbreytt frá núgildandi lögum.

Um 9. gr.
Efnislega óbreytt. Gjaldtökuheimild samkv. 1. tl. er hækkuð úr 1% í 1.5%. Þá segir að áætla skuli gjald samkv. síðari hluta 1. tl. í stað þess að í núgildandi lögum segir að það megi meðal annars miða gjaldið við stærð rafala í raforkuverum. Þessi breyting er í samræmi við framkvæmd þessa ákvæðis nú.

Um 10. gr.
Óbreytt frá núgildandi lögum.

Um 11. gr.—15. gr.
Þarfnast ekki skýringa.
Fellð er niður grein í núgildandi lögum, sem kveður á um þagnarskyldu starfsmanna Rafmagnseftirlitsins, en almenn ákvæði um þagnarskyldu opinberra starfsmanna er að finna í lögum nr. 38/1954. (Lög um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins, 32. gr.).